List 36. **NOVICE** Tečaj XLI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 5. septembra 1883.

Obseg: Angeljska nedelja. — Priprava za vajete držati. — Nekaj o napakah pri mleku. (Dalje.) — Elektricitêta in rastline. — Novo naravno sirišče za izdelovanje sira. — Razpis službe. — Ministerska naredba od dné 31. dec. 1882. letà št. 19.947 gledé slovenskega jezika pri sodnijah slovenskih. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Hrvaška v razporu z Magjari. — Podoba (povest). (Dalje) — Naši dopisi. — Novičar.

Angeljska nedelja.

Česar je cesarska rodbina in z njo vsi zvesti avstrijski narodi s hrepenenjem pričakovala, spolnilo se je preteklo angeljsko nedeljo: nadvojvodica Štefanija porodila je v nedeljo ob $7^1/_4$ uri princesinjo, — angelja, kateri bode še ožja vez med cesarjevičem in milo njegovo soprogo, vez v vsi cesarski rodbini, nova vez, ki veže presvitlo cesarsko rodbino in zveste avstrijske narode. — Zato blagoslavljajo veselo to dogodbo in veseli dan tudi cesarju in njegovi rodovini zmiraj zvesti Slovenci ter radostni zaupno kličejo do kralja nebes in zemlje: Bog blagoslovi novorojeno princesinjo, blagoslovi srečne njene presvitle stariše, presvitlega cesarja in vso cesarsko rodbino!

„Novicam“ došla je povodom prevesele te dogodbe sledeča pesem:

Cesarsko Dete.

Krilati angelj, lep ko cvet,
Spusti se z raja dol na svet;
Kam on nek' tak' zeló hiti?
Kam njemu nek' se tak' mudi?

***

V naročji nese Detice,
Ki nježno ima obličijce,
Kako je zalo! kak' lepo!
Kam nek' ga angelj nesel bo?

***

Na dom Cesarski, glej! zleti,
Štefanki Detice izroči,
Ljubezni Njeni ga podá,
Rekoč: „Ti bod' Mu Mamica!“

Štefanka Detice sprejme;
Pritisne ga na srčice;
Poljubi ga, in govori:
„Odslej moj zlat' boš Ljubček Ti!“

***

„Prisrčno Tebe rada imam,
Za sto milijonov Te ne dam;
Ne dam Te več za celi svet,
Préd hôtla smrt bi pretrpet'!“

***

Oj, blagor Tebi, Detice,
Ker ljubi Mat' tak' srčno Te!
Vesel je z Njo Cesarski rod,
Da Te jim dal je Bog Gospod.

***

Narodi cele Avstrije
Se rojstva Tvoj'ga veselé,
S srcá zakličemo tud' mi:
Oj Dete! Bog naj Te živi!

Jos. Levičnik.

Gospodarske stvari.

Priprava za vajete držati.

V Ohiji iznašel je nek B. Powell, kakor piše „Oest. L. Z.“, pripravo, katera ima vsikakor nekoliko vrednosti pri vožnji. Priprava železna podobna je zaponi, katera se pripne na vajet, tako, da se z roko na sponi vajet lahko drži, in kedar treba, z vso močjo prime, ne da bi drčal. Dodanih podob ena kaže zapono

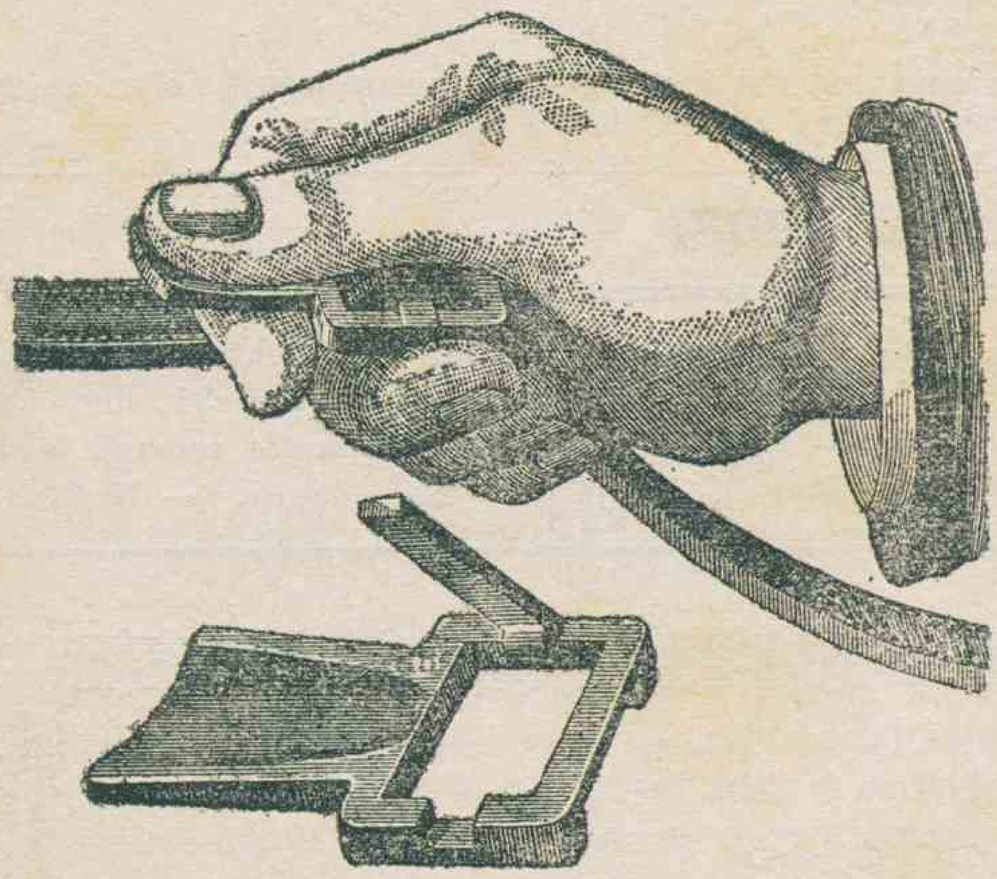

odprto, druga pa zapono pripeto na vajet in roko, katera oboje drži. — Ako ne preziramo, koliko nesreč se pripeti, ako se splašijo konji, radi priznamo, da tudi ta, čeravno ne posebno pomenljiva iznajdba, more odvrniti katero takih nesreč.

Nekaj o napakah pri mleku.

(Dalje.)

Pogostni prikazni, da krava ob mleko pride, pa je nasprotna, pa tudi zdravju ali celó življenju krave nevarna, toda le redka prikazen, da daje krava nenaravno veliko mleka, da jej gre tako rekoč vsa krma na mleko, krava pa pride ob vse meso, hira in hira in propade sušici.

Akoravno je tudi taka prikazen bolezen: mlečen tok, jo pa ljudje redno ne štejejo v to, temveč jo čislajo kot veliko prednost molzne krave, zato se pa tudi le redko kdaj išče zdravila zoper to bolezen.

Vse druge narave pa je mlečen tok, ki je v tem, da krava nima ravno veliko mleka, pa se ji vendar samo od sebe odteka iz vimena. Vzrok tej bolezni je oslabljenje onih mišic, ki sklepajo sesce.

Zoper to napako se pomaga s tem, da se na sesce tikoma vimena natika elastična obveza, katera se mora, se ve da, vselej sneti, kedar se krava molze.

Še druga napaka je, ako je mleko vodeno. Vodeno mleko nahaja se pogosto, in je v tem, da je uže pri molženji mleka tako, da kakor bi mu bila primešana voda, je redko, plavkaste barve in ne daje skoraj nič smetane.

Vzroki takega mleka so sicer različni, najbolj navadni pa v tem, da krave dobivajo pokvarjeno, pozeblo, ali sploh krmo, katera je prazna in brez redilnih moči. Včasih vidimo pa enako prikazen tudi pri prebolelih kravah, posebno pa pri slabem prebavanji.

Ozdravljenje ravnati se ima po vzroku napake, ako je v napačni in pokvarjeni krmi, spremeniti se mora ta in kravi dajati zdrava in tečna krma; pri pomanjkljivem prebavanji pa se priporočajo zdravila, katera prebavanje pospešujejo, kakor: kalmus, encijan, na priliko vsakega po 60 gramov, solí 125 gramov, to se zmeša in daje po trikrat na dan po obilno žlico. — Homeopatično priporoča se: Sulphur, pulsatilla in nux vomica.

Tej ravno nasprotna napaka je pa gosto, žlemasto, birsasto mleko, ki ima slab duh in je negnjusnega okusa in to ravno tako grdo mleko, kakor sivkasta smetana. Mleko se vleče, kakor žlemanje in se prijema posode tako, da jo je celó težko do dobrega osnažiti. — Tudi surovo maslo iz take smetane narejeno je slabega žaltovega okusa.

O vzrokih te bolezni zdravniki še niso prav edini in prav zanesljivega se še nič ne vé. Sploh pa se trdi, da to napako povzroči uživanje nekaterih zelišč, kakor jelševega, lipovega in listja od vinske trte, krompirjeveca in kislih trav. Opazuje se pa ravno ta prikazen tudi pri nekih boleznih na spojilih, ako streb zaostane itd. Pa tudi se včasih vidi enaka prikazen na mleku, pri veliki vročini, ali ako je posoda za mleko nesnažna, ali ako se mleko spravlja v vlažnih nezračnih shrambah.

Ako je potem vzrok prikazni v nesnažnosti, pomagati je z najbolj strogo snažnostjo, sicer je treba ozdravljati dotično bolezen; navadno pa se priporoča: kumina, kalmus, kreda in sol, zmešano skupaj in po obilni žlici dajano po trikrat na dan.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Elektricitêta in rastline.

Ravno zdaj, ko je na Dunaji velika in pomenljiva električna razstava, ne bo odveč opomniti na poskušnje, katere je uže pred tremi leti delal dr. Siemens v shodu družbe „Royal Society“ o vplivu električne svitlobe na rast rastlin. Tako je postavil Siemens rasteče tulpe, katere so še le delale popke, na mizo v svitlobo električne svetilnice in v 40 minutah bile so tulpe vse lepo razcvetene. Enake poskušnje poskušal je s semeni, katera hitro kalé, z repo, ženofom, kolorabo, fižolom, kumarami, katerih je spravljal en del na solnčni svitlobi, en del pri električni svitlobi, en del pa pri solnčni in pa pri električni svitlobi. Pokazalo se je, da so semena v temi spravljena kmalu poginila; enako rast so kazala semena postavljena na solnčno ali pa na električno svitlobo, ona semena pa, katera so bila deloma na solnčni, deloma na električni svitlobi, kazala so prav izredno lepo in dobro rast. — Se ve, da bi bila repa grozovito draga, ako bi se morala 3—4 mesece z električno lučjo razsvitljavati njiva, na kateri je repa sejana.

Novo naravno sirišče za izdelovanje sira

priporoča se v tirolskem gospodarskem listu. M. Blumenthal v Berolinu, N. Zehdenikerstrasse Nr. 2, iznašel je sirišče v trdem stanu, katero se je poskušalo in preiskavalo v zavodu St. Michele; sirišče to videti je kot drobna, belkasta, čisto dišeča štupa, v kateri je siriščen snov zeló močno koncentriran, tako, da zamore en del tega naravnega sirišča (imenuje ga „Naturlab“) blizo 112.000 delov frišnega celega mleka pri 35 stopinjah C. v 40 minutah popolnem zasiriti, memo tega, ko do zdaj navadne siriščeve esence ne zasirijo več kakor 10.000 delov mleka. — Preiskava v St. Michele pokazala je, da obstaja novo naravno sirišče iz 0·80% vode,

94·56% kuhinjske soli in pa 4·64% organičnih substanc. Okus sirišča je čisto solnat in v vodi se raztopi v istem času, kakor enako debela sol. — Raba tega sirišča je prav lahka, ker se ga odmeri toliko, kolikor ga spada na dotično množino mleka v razmeri 1 kilo sirišča in 112.000 kil (ali litrov) mleka. Potem se sirišče razpusti v vodi in rabi kakor navadno. Trdijo, da se tako sirišče brez škode lahko spravlja dolgo časa, vsikakor pa je velika prednost v tem, da se lahko in ceno pošilja in da ga je primeroma malo treba. — Cena mu je pri izdelovalcu M. Blumenthalu v Berolinu 20 mark ali 12 gold. za kilo, ne da bi se zavoj ali zaboj ali poštnina posebej računala.

Razpis službe.

Za službo družbenega tajnika, ki je po odstopu izpraznjena, se bode v prihodnjem občnem zboru c. kr. družbe kmetijske kranjske volil nov tajnik. Volitev ta veljala bode za šest let.

Vabijo se tedaj oni dejanski družabniki, kateri so v kmetijstvu izurjeni, slovenskega in nemškega jezika v besedi in pisanji zmožni, pisarniških opravil vešči, naj prošnje za tajnikovo službo, kateri je odločenih 420 gld., in ako družbeni zbor pozneje pritrdi, 500 gld. letne plače, do dné 10. oktobra 1883. vložé pri podpisanem glavnem odboru.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 16. avgusta 1883.

Ministerska naredba od dné 31. decembra 1882. leta št. 19.947,

gledé slovenskega jezika pri sodnijah slovenskih.

„Zgodilo se je, da so se slovenske uloge nemško reševale. Vsled tega se sodišča opominjajo na ukaze pravosodnega ministerstva, zadevajoče rabo slovenskega jezika od dné 18. aprila 1882. l. št. 20.513 in od dné **31. decembra 1882. l. št. 19.947** po naredbi visokega c. kr. predsedništva višega deželnega sodišča od dné 31. maja 1883. leta št. 4791.“

V tej novi naredbi se pravosodno ministerstvo sklicuje na svojo naredbo od dné 31. decembra 1882. leta št. 19.947, katero je „Pravnik“ razglasil, in opominja sodnike na njo. Toda ta prva v novi naredbi uže citirana naredba od 31. dné decembra 1882. leta št. 19.947 je bila od predsedništev prvostopnih sodnih dvorov, kakor čujemo, še le ob enem z drugo ravno proglašeno naredbo razposlana in sodiščem na znanje dana.

Hvaležni smo gospodu baronu Pražáku za njegovo energično doslednost, samo to se nam zdi, da svojih ukazov ne izdaje po uspešnem potu. Dr. Pražák je proglasil kot svoje načelo v izpeljevanji enakopravnosti pri sodiščih nadaljevanje postopanja svojih prednikov ali doslednost pravosodnega ministerstva. Prosimo torej Nj. ekscelenco, naj svoje naredbe, s katerimi zakone izpeljava, razglaša tako, kakor je njegov prednik dr. Glaser proglasil jezikovno naredbo za Dalmacijo, to je, v deželnem in državnem zakoniku. Ker stanujemo Slovenci po več deželah, bil bi pač državni zakonik pravosodnemu ministru najprimernejši organ za razglas takih naredeb, kakor so gori imenovane, da bi tudi prebivalstvo, stranke, in to hitro in avtentično poizvedele, kako je postopati sodiščem.

Tako bi tudi Slovenec vedel, kar je bilo Dalmatincem razglašeno, „da se imajo pisati zapisniki v tistem deželnem jeziku, v katerem se je storilo ustno izrecilo“, „da se imajo rešitve izdajati v tistem deželnem jeziku, v katerem se je za nje prosilo“, in „da se imajo razloke, brez kake prošnje storjene, izdajati v tistem deželnem jeziku, katerega govori stranka, ki ima razloko dobiti“.

Politične stvari.

Hrvaška v razporu z Magjari.

Oba hrvaška uradna lista „Agramer Zeitung“ in „Narodne Novine“ priobčujeta dne 30. avgusta enake, jako zanimive članke o položaji, katere se smatra za zadnje čine vlade bana grofa Pejačevića.

Članka z naslovom „k situaciji“ pravita, da so se razmere med Hrvaško in Ogersko prav neprijazno poostrile. Žalostno je, da se je nesrečni vozel, kateri je nastal iz neodvisnosti ali pa zaničevanja postave, bolj in bolj zamotal tako, da se z lepo ne dá razvozljati. Jeli ogersko-hrvaška poravnava, mednarodna pogodba, temeljna postava Hrvaško-Slavonske ali capa papirnata, Hrvaški iz milosti podeljena in od ogerske strani samo tako dolgo pripoznana in spoštovana, dokler se to dozdeva. Hrvaški narod smatral je do danes v poravnavi za eno največih pridobitev določbe o jeziku, kateri je pri vseh okoliščinah poroštvo za narodnost. Tej določbi se je poglavitno zahvaliti, da se je poravnava sklenila. Modri in zreli državniki, kakor umrli Deak, sprejeli so to tirjatev Hrvaške brez ugovora. Na Hrvaškem ga ni nobenega počenši od bana dol do zadnjega kmeta, ki bi se ne držal tega, da je hrvaški finančni vodja s tem, ko je skupne grbe z magjarskim opisom dal obesiti na poslopji finančnem, postavo prelomil. — Od bana se ni moglo druzega pričakovati, kakor da bode on, ki je pri sklepanji poravnave sodeloval, zastopal na odločilnem mestu tudi prepričanje vsega hrvaškega ljudstva, in tako je tudi bilo. — Pri ministerskem posvetovanji na Dunaji obžaloval je ban čine sile zagrebške druhali, katera je na svojo roko snela table z grbi; on je pa ob enem odločno izrekel svoje prepričanje, da je dejanje gospoda Davida prelom ustave. Na strani ogerski niso bili tistega mnenja, priznalo se je samo, da §. 62. ni natančno sostavljen in bila je „nada dana“, da bode ogerski državni zbor koj, kedar se snide, §. 62. pravoveljavno tolmačil oziroma amendiral. Tudi temu mnenju ustavljal se je grof Pejačević odločno in za to kot konstitucijonelni ban ni imel samo pravice, temveč tudi dolžnost, ker vsak, kdor pozna konstitucijonelni ABC, mora pripoznati, da postavoveljavno smejo tolmačiti samo oni faktorji, kateri so jo sklenili, in to sta storila ogerski in hrvaški deželni zbor, potem enakopravnih obravnav. V tem nasprotji je brž ko ne vzrok odstopa banovega.

Kraljevo ročno pismo, s katerim se je ta odpoved sprejela, izreka pa vendar-le pričakovanje, da bode ban za potrebne spoznane naredbe ministerskega sveta izvršil. Grof Pejačević imel bi tedaj skupne grbe z magjarskim opisom, katere je zagrebška druhal siloma odstranila, zopet obesit dati.

Zdaj se vpraša, kako je mogel grof Pejačević, ki je v opisu grbov našel prelom ustave, sprejeti nalog, one zopet obesiti? — Na to odgovarja izjava v „Pester Lloydu“, da je grof Pejačević pri svojem povratu v Zagreb na določilnem mestu izrekel, da mora izvršiti sprejeti nalog po ustavni poti.

*

To izjavo „Pester Lloyda“ za resnično sprejeto, bil bi to dokaz za verjetnost, da je pri sprejetji naloga mislil, da se bode dal gladko izpeljati, ko pa je prišel v Zagreb, pa se je prepričal, da Najvišemu pričakovanju po ustavni poti ne more zadostiti.

Ban Pejačević je brž ko ne v ministerskem posvetovanji spoznal zoper Hrvaško obrnjene naredbe, slutil je, kaj Hrvaško pričakuje, ako se ne vdá v to, kar Ogerska zahteva; mislil je, da se mora tudi skrajno sredstvo poskusiti, da se od Hrvaške odvrne čin sile in očigled temu položaju merodajne osobe Hrvaške spravil v to, da izberejo manjše zló. Med tem so pogovori z odločilnimi udi narodne stranke, izrečeno javno mnenje prepričali grofa Pejačevića, da ga na Hrvaškem ni nobenega, ki bi v tem, da se vnovič obesijo grbi z magjarskim opisom, ne spoznal novega prelomljenja ustave in tedaj ni v deželi nobenega, ki bi ne trpel rajši vsake sile, kakor pa privolil v žaljenje državne temeljne postave.

V Pešti se misli, da je po izgredih zagrebške druhali žaljena čast Ogerske in zahteva se zadostenja. — Ne samo narodna stranka, ampak tudi večina opozicije obsojuje odločno silovito postopanje tukajšnje druhali, toda ni res, da bi bila celó zagrebška druhal pri svojih izgredih imela namen, žaliti skupni grb kot znamenje ogerske državne suverenitete; ravno nasprotno, dokazano je, da na druzih poslopjih z državnimi grbi brez ogerskega opisa niso ti ostali samo nedotaknjeni, temveč se jim je celó skazovalo spoštovanje. Ne gre se tedaj za radovoljno žaljenje ogerskega grba, ampak samo za silovit protest razburjene druhali zoper magjarske opise. Kako se more tedaj od Hrvaške zahtevati zadostenja za stvar, katera se ni zgodila in ni bila nameravana?

Ako se v Pešti misli, da državna korist zahteva, Hrvaško ponižati in tam učiniti kak čin obstanka, se mi temu ne moremo ustavljati. Hrvaška ima zá-se samo postavo, in ta bode njen ščit zoper vse mogoče napade, in zato hočemo mirno čakati, ali pod krono sv. Štefana živimo „v državi pravice“. Blizo tako si sledijo misli v članku, katerega priobčuje Miškatović v imenu narodne stranke v „A. Z.“.

Pritožuje se, da se narodna stranka ni za nič prašala, temveč prezirala ali celó prištevala mrtvim in da se zarad napake druzega mora od mesta bana odmakniti odličen in najbolj sposoben mož; ona ne more pripoznati nikakoršnega razločka med častjo Ogerske in Hrvaške. Na Ogerskem postalo je uže navada, Hrvaško zaničevati, in v tem je največa nevarnost!

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

V čast papežev naj bo povedano, da so prostori, ki so v Vatikanu vravnani in določeni umetniji in vednostim, najbogatejše okinčani z marmeljem in drugimi dragocenimi olepšavami; enako velja tudi o dvoranah, ki so namenjene za zaslišanja (avdience) in za sprejemanje tujcev. Večina najsijajnejših krasot pa, ki odlikujejo Vatikan, zastoji iz dragocenih daril, ki so bila poklonjena papežu iz vseh delov sveta. Kako malo pa cenijo oni (papeži) svojo lastno osebo, dokazuje več kot dovolj resnični faktum, da edino, kar je v Vatikanu priprostega in brez najmanjših olepšav, je ono malo število sób, ki služijo papežem samim v stanovanje. Papeža Pij VII. in Gregor XVI., bivša nekdanja meniha, tudi v Vatikanu nista postala nezvesta priprostosti samostanske sobice, v kateri sta bivala poprej.

O priprostosti sob, v katerih so stanovali rajni sv. oče Pij IX., bilo je dovolj velikrat govorjeno. Noben bliščc in tudi najmanjši kinč ni bil v njih videti; tal, s priprosto opeko vloženih (kar v Rimu ni kaj nenavadnega), ni pokrivala nobena preproga; tudi peči sobe niso imele. V najostreji zimi privoščili so si le toliko, da so si greli otrpnjene roke ob steklenici, s kropom napolnjeni; pri tem, ko so v sijajno nakrašenih predsobah tople peči razširjale prijetno toploto. In Leon XIII., kako se pa nek oni v tej zadevi obnašajo? Odgovor: javna tajnost je, kako zeló strogi so oni proti svoji lastni osebi; lahko si toraj mislimo, da v tem gotovo najmanj ne zastajajo za svojimi preslavnimi spredniki.

Da bi bili pri toliki ogromnosti Vatikana, kakor sem omenil o njem le površno, zamogli ogledati vsega, ali vsaj obhoditi ga, na to pač ni bilo misliti. Manjkal nam je v to tudi potrebni voditelj. Na dober namen podalo se nas je več romarjev od dvorane, kjer se je imela vršiti znanstvena akademija, naprej, češ: bomo uže kam prišli. Dospeli smo kmalu na prostorno dvorišče, konec katerega vabile so nas široke kamnite stopnice k vstopu v drugi oddelek Vatikana. Naključje bilo je vidoželjnosti naši prijazno: prišli smo namreč v vatikanske starinske muzeje, kjer je, bi djal, v neštevilnih, dvoranam enacih hodiščih razpostavljenih na tisoče in tisoče starinskih podob, doprsnih kipov slavnih mož, paganskih malikov, spominkov, mrtvaških rakev (sarkofagev), kopeljnih kadí, orodja, posod, živalskih podob in Bog zna, kaj še vsega. Vse to zgotovljeno je iz najžlahtnejšega in raznobarvnega marmeljna, ali pa iz brona. Po večem so to izdelki starodavnih Egipčanov, Grkov in Rimljanov, in ko bi človek ne videl sam tacih umotvorov z lastnimi očmi pred seboj, ne verjel bi, na kaki visoki stopinji bila je umetnija uže pred dva do tri tisoč letmi. Vidijo se posamesni izdelki, o katerih se sme reči, da njihovim stvoriteljem marsikdo, ki si prilastuje naše čase naslov „umetnik“, še jermenov od črevljev odvezati vreden ni.

Za mnogo stvari je kar naravnost dvomljivo, bi jih li izgotovil kdo dandanes v toliki popolnosti. Kako bi morali biti hvaležni toraj Rimljani papežem med drugim tudi zarad tega, ker so z največo in neumorno skrbljivostjo ter nesoštetimi stroški zbirali plode tolike veleumnosti, in zabranjevali, da se niso raznesli na vse vetrove, ampak ohranjeni ostali Rimu.

Kakošna šola pa so ti muzeji in njihovi neštevilni umotvori tudi za vse, ki se truditi in brigati hočejo za napredek v kiparstvu! Videti je bilo ta dan res tudi več umetnikov, ki so si risali posamesne predmete, in eni posnemali jih tudi po fotografičnem aparatu. In s tolikimi neštevilnimi izdelki napolnjenih dvoran, koliko jih je! Ko bi bil človek sam, bal bi se bil, da bi se ne zgubil v njih. Mnogo teh prostorov meji na Vatikanske vrte; od bliščečega južno-podnebnega solnca obsijane prijetne zelenjadi, ki so se deloma ovijale okrog oken, deloma pa popolnem zagrinjale jih, spominjale so nas kar naravnost na raj.

V muzejih vsrečilo se nam je bilo, najti znanca, ki nas je peljal od tam v tretje nadstropje v dvorane, kjer se shranjujejo in so razpostavljene slikarije (Pinakothek, Gemäldesammlung). Ako so nam muzeji kazali po večem izdelke starodavnih paganov, videli smo tu najizvrstnejše umotvore prvakov slikarstva iz krščanskih časov. Če se ozremo v zgodovino vatikanske slikarnice, najdemo, da ona ni ne stara, in tudi ne tako slik bogata, kakor bi marsikdo morda pričakoval. Pij VII. še le utemeljil jo je, prepustivši za njo one slike, ka-

tere so bili Francozi (ta najbolj omikani narod našega veka!?!) za čase slaboglasnih svojih prekucij oropali, zavlekli jih v Pariz, vsled pariškega miru leta 1815. pa jih morali nazaj izročiti pravnim lastnikom. Pij IX., v vseh svojih delih in početjih velik, pomnožili so zbirko izdatno; vendar šteje ona v vsem le dvainštirideset slik. Al o vseh zamore se reči, da so najizvrstnejše celega sveta. Nobene ni med njimi, ki bi ne bila sloveča ali gledé umetnije ali pa umetniške zgodovine; mnogo njih spada k umotvorim prve vrste.

Preslavni slikarji Fiesole, Leonardo da Vinci, Perugino, Rafael, Domenichino, Tician, Murillo in mnogo drugih živijo po svojih preumetnih izdelkih v tej slikarnici še dandanes, in bodo živeli, dokler ostanejo umotvori njihovih mojsterskih rok. Slike: Zadnje obhajilo sv. Jeronima (delo Domenichina), Marija Folinjska (Madona di Foligno) in Kristusovo spremenjenje na gori Tabor (dela preslavnega Rafaela); altarna slika Ticijanova; Madona na prestolu (delo Peruginovo); pokop Kristusov (delo Caravaggia); sv. Romuald (delo Sachievo) prištevajo se zarad velikosti in izpeljave med najbolj sloveče vse zbirke. Vložene so v široke zlate okvire, in so nataknjene ob stenah na močne železne palice, ter vravnane tako, da se velikim durim enako lahko povoljno pregibljejo. Ta naredba (pregibanje) služi menda najbrž v to, da si slikarji, katerih se baje vedno kaj ondi nahaja (tudi v dan naše nazočnosti ni bilo brez njih) postavljajo slike ali v povoljno svitlobo, ali senco, ali sploh kakor jim je za ogledovanje in kopiranje bolj služno in priročno. Pač nisem z lepo pogrešal dobrih in bistrih oči kje tako občutno, kakor ravno v tej slikavnici, kjer so tako blizo skupaj videti izdelki najbolj slovečih slikarskih mojstrov celega sveta.

Uže ko smo šli iz muzejev v slikarnico, prišli smo bili v neki koridór, kjer nam je donelo iz dvorane „Sala di Concistoro“ (kjer se je vršila znanstvena akademija), prekrasno petje nasproti. Naravna stvar bila je tedaj, da smo zdaj, ko smo si ogledali slikarnico, gledé akademije sklenili poskusiti še enkrat svojo srečo. In v resnici: želja ni ostala brezvspešna. Vsled silne vročine in tudi zarad jako obširnega programa zapustilo je bilo uže toliko poslušalcev dvorano, da je stalo uže celó nekaj sedežev na razpolaganje. Prišli smo bili pa tudi drugač o prav srečnem trenutku k akademiji. Vršila se je namreč ravno pevska točka, kakor kaj enacega še nisem čul. En zbor nahajal se je v zadnjem desnem kotu dvorane, obstal je po večem iz samih debelih glasov (basov), in pel tako mogočno, tako velikansko-krepko, da bi se bila, — naj se poslužim tega izraza — kmalu tla stresala pod nogami pevcev. Drugi zbor pa se je nahajal na sprednji levi strani dvorane blizo papeževega prestola, ter je z mehko-tihimi glasovi narejal jek (Echo) prej omenjenemu zboru. Tako osnova, kakor tudi izpeljava tega speva bila je silno umetna, nepopisljivo veličastna, neprekosljiva; vse po dvorani stalo je nepremakljivo, in je strmé ter tiho molčé poslušalo neprekosljivi spev. O sklepu pa je vse po dvorani z gromovitimi slava- in živio-klici odlikovalo pevce. Vse ravno povedano, zraven pa krasota dvorane, na sprednji glavni strani gor k vsemu temu pa še na bogato-ozališanem prestolu sedeči sv. oče Leon XIII. v belem talarju, njim ob straném na baržunastih stoléh zbor kardinalov in druzih visocih cerkvenih dostojnikov: vse to je delalo nepopisljive vtise na mene, ko sem vstopil v dvorano.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Podoba.

Povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

I.

(Dalje.)

O tajni dobrovoljnosti je umeteljnik prečital to ojavo; razjasnilo se mu je obličje. Govorili so o njem v novinah, — to je njemu bilo nekaj novega; nekolikokrat je prečital te vrste. Primera z Vandikom in Tizijanom je močno ugajala mu. Leposlovka (fraza): „Slava ti, Andrej Petrović!“ ljuba mu je bila jako močno; časnik je bil prinesel njegovo ime in njegov rod; to mu je bila čast — popolnoma neznana doslé. Jel je urno hoditi po sobi, vihal si je lase; sédel je na naslonjač, a skočil je in sédel na divan in neprestano premišljal, kako bode sprejemal naročnike in naročnice; stopil je k platnu — in potegnil je po njem na slepo s čopičem, hotel je roko privaditi ugodnemu gibanju.

Druzega dné se je zvonček oglasil pri njegovih durih; prihitel je in odprl. Prišla je bila neka dama, spremljal jo je sluga v služabnem plašči iz kožuhovine, z damo vred pa je bila došla mlada, sedemnajsletna gospica, nje hči.

„Ali ste vi msje Čartkov?“ — vprašala je dama.

Umeteljnik se je poklonil.

„Toliko pišó o vas; vaši obrazi baje da so popolnost sama“. Po teh besedah je dama „lorgnet“ nastavila na oči in ogledala je bistro stene, ki ni viselo nič ob njih. „A kde imate svoje podobe?“

„Ni jih še“ — odgovoril je umeteljnik nekako v zadregi — „še le preselil sem se v to bivališče; na poti so še . . . niso dospele še“.

„Ali ste bili v Italiji?“ — vprašala je dama in vá-nj pomerila „lorgnet“, ker ni našla ničesar, kamor bi ga bila obrnila.

„Ne, nisem bil, ali hotel sem . . . pa sedaj sem odložil to . . . Ali račite, sedite!“

„Hvalim, sedela sem dolgo časa v kočiji. A, tù vendar-le vidim vaše delo!“ — opomnila je dama, ko je bila obrnila se v nasprotno steno in „lorgnet“ pomerila v riske, „programe“, „perspektive“ in podobe, ležeče po tleh. „C'est charmant, Lise! Lise, venez ici: soba po Tegnerovi navadi; gledi: nered, zmešnjava, miza, poprsije na njej, roka, paleta; tù je prah . . . gledi, kako je prah namalan! c'est charmant! A na drugem platnu je ženska, pere si obraz — quelle jolie figure! Uh, mladenič! Lise, Lise! dečak v ruski bundi! — gledi, dečak! Ali se vi torej ne pečate samo s podobami?“

„O, to ni modrost . . . . da, neumen sem bil . . . . riski . . .“

„Povedite, kako vi sodite današnje podobščinarje. Ali ni res, da sedaj ni takih, kakoršen je bil Tizijan? — Ni te moči v barvah, ni te . . . žal mi je, ker ne morem ruski povedati vam tega (dama je bila zaljubljena v živopisje, pohodila je in z „lorgnetom“ ogledala vse galerije po Italiji). Prav tako, msje Nol . . . . oh, kako ta mala! kak nenavaden čopič je to! — Jaz sodim, da ima več izraza v obrazih, nego Tizijan. Ali vi ne poznate msje Nola?“

„Kedo je ta Nol?“ — povprašal je umeteljnik.

„Msje Nol? Oh, kako nadarjen človek je to! — naobrazil jo je, ko je bila še le dvanajsletna. Morate gotovo priti k nam. Lise, pokaži mu album. Znajte, da sve prišli k vam zato, da bi takój začeli obraziti jo.“

„Da, jaz sem pripravljen vsako minuto.“ Kakor bi trenil, prinesel je podstavek s prigotovljenim platnom, v roko vzel paleto in očí vprl hčeri v bledi obrazek. Da je poznal človeške lastnosti, opazil bi bil takój začetek mladostne strastí do plesišč, začetek nemira in žalobe o dolgočasnosti pred obedom in po obedu — tožbo, da bi v tistem oblačilu hodila na izprehod, — hude nastopke brezčutnega truda z vsakojakim znanstvom, ki je vcepljala ga jej mati duhu in srcu na razvitek. A videl je umeteljnik v teh nežnih ličicih le čopiču vabljivo bledo prozornost nje tela, mamečo, rahlo otožnost, tenki svetli vratek in mladega tela aristokratični ponos. Užé naprej se je tješil sè zmago, da pokaže lehkost in blesek svojega čopiča, ki je doslé pečal se le s pustimi črtami surovih vzorov, sè strogimi antikami (starina) in odlikami (kopija) različnih izbornih umeteljnikov. Uže naprej se mu je v mislih senjalo, kako bodo sijala ta nežna ličica.

„Moram povedati vam“ — opomnila je dama z nekoliko ganjenim glasom — „jaz bi rada . . . sedaj ima obleko na sebi . . . jaz bi, priznavam, ne bi rada, ne, da bi bila v obleki, ki smo jej tako vajeni: jaz bi rada, da bi prosto bila oblečena in da bi sedela v senci česa zelenega, podobnega polju, da bi čreda bila za njo, kak gaj . . . da bi ne bilo kazno, da ide nekam na plesišče ali na kako večerno zabavo po sedanji navadi. Naši plesi, priznavam to, moré duha, moré našega čutja ostanke . . . Prostote, prostote bi bilo treba več.“

Uh, materi in hčeri je bilo na licih zapisano, da ste mudili se na plesiščih tako dolgo časa, da je bilo čudo, da obe niste bili, kakor iz voska vliti.

Jel je delati Čartkov, posadil je „original“ na priličen prostor, vse je premislil v svoji glavi, potegnil je s čopičem nekolikokrat po zraku, ustanavljal je v mislih točke; mežknil je, stopil nekoliko nazaj, pogledal z daleč, a po minoli uri je začel in dokončal podmal (boden). Zadovoljen je bil z njim in takoj je začel malati; zameknil se je v delo; zábil je na vse, — zábil je celó, da ima blizu sebe aristokratični dami, začel je zdaj pa zdaj pretrgano izgovarjati umeteljniške besede, izpuščal je iz sebe glasno razne zvuke, zdaj pa zdaj je zapel, kakor pristuje umeteljniku, ki je z vso dušo zamaknjen v svoje delo. Brezi vsakoršnih okolnosti dvignil je le čopič, opozoril je „original“, da bi vsklonil glavo, — „original“, ki je naposled jel silno vrteti se in ki je kazal veliko utrujenost.

„Dosti je danes — dosti“ — rekla je dama.

„Še malo“ — poprosil je umeteljnik in zamislil se.

„Ne, ali ne utegneve! — ura je tri, Lise!“ — opomnila je, ko je bila v roko vzela malo urico, visečo na zlati verižici pri pasi, in vskliknila je: „Oh, to je kesno!“

„Le minutico!“ — rekel je Čartkov s prostodušnim in z otroški prošnjim glasom.

Dama pa menda ni bila nikakor voljna, da bi bila ustregla umeteljnikovi želji, in obljubila je, da bode drugoč sedela delj časa in vse namestila.

„To je mrzko“ — mislil je Čartkov — „zdaj še le je omajala se mi roka.“ Spomnil se je, da ni ustavljal ga nihče, nihče branil se mu, ko je malal v svoji delavnici na Vasiljevskem otoku; Nikita je sedel na svojem prostoru, da ni genil se — delal je poleg njega, kakor dolgo časa je hotel; tudi zaspal je v svoji odločni postavi (Stellung). Nevoljen je odložil čopič in paleto na mizo in žalosten je stopil pred platno.

Priporočila se je visoka dama in izbudil se je iz zamišljenosti. Po bliskovo je šinil k durim, da je spremil obé; na stopnicah je dama povabila ga, naj pride bodočo nedeljo na obed, in veselega obraza se je vrnil v svojo sobo. Popolnem ga je bila očarala aristokratična dama. Doslé je sodil take osobe, kakor kaj nepristopnega, da so bitja, ki so na sveti zato, da se vozijo v prekrasnih kočijah sè slugami v služabni obleki in z gizdavim kočijažem — in da hladnodušno pogledajo človeka-pešca v priprostem plašči. A nenadoma je izmed takih stvarí bitje prišlo k njemu v sobo; mala podobo in sprejel je povabilo na obed v aristokratično hišo. Ovladala ga je nenavadna pokojnost; do céla je bil omóčen in nagradil si je to sè slavnim obedom, z gledališčem zvečer in zopet je v kočiji mesto premeril brez vsakoršne potrebe.

(Dalje prihodnjič)

Naši dopisi.

Iz Gorice 3. sept. (Izv. dopis.) (*† Grof Chambord.*) Kakor je bil grof Chambord zvest gost in velik dobrotnik mestu goriškemu, enako hvaležno se mu je hotela Gorica pokazati, ko so ga pripeljali danes v Gorico in spravili k zadnjemu počitku na Kostanjevici, kjer počiva med drugimi njegovimi sorodniki tudi Karol X. Mesto je v resnici vse storilo, da bi bilo pokopališče dostojno, vredno kraljeve časti. Veliko dni so zasajali velike droge, na katerih so visele danes velike črne zastave od kolodvora in skoz celo mesto, koder se je sprevod pomikal. Mestne ulice so bile na dotičnih črtah vse v črnem, ker uradna in privatna poslopja so se povsod v črno preoblekla. V véliki cerkvi pa so velikanske črne preproge vse zidovje in stebre zatemnile, in na sredi cerkve se je vzdignila trojna estrada od višine, kakoršne še nismo nikjer zapazili pri mrtvaških odrih, tudi na našem cesarskem dvoru ne. Oder so obdajali 4 veliki sedmorožnati svečniki, in okoli in okoli od tal do vrha je bilo gosto razvrščenih težkih svečá (torč). Tujcev je prišlo vsak dan več, in uže pred 4 dnevi so prodajali zasebniki pojedine sobe po 5 gld. za en dan, in kjer je bila lega ugodna, tudi po veliko več, celó do 20 gold. Tujci so pa došli večinoma iz Francije, kakor si jih lahko spoznal po značajnih tipih in še bolje po govoru. Radovednega ljudstva se je kar trlo pred hoteli, zlasti ob uri, ko je kak vlak novih gostov pripeljal. Ubogi Francozi so bili včasih v stiski, ker se s postreščki in kočijaži, pa tudi z drugo domačo gospodo niso mogli z lahka razumeti. Tukajšnja aristokracija, ki se je pokazala gostoljubna in galantna proti francoskim aristokratom, je poslednjim na več strani prišla na pomoč, tudi zarad stanovanj.

Včeraj je došla novica, da je cesarjevna Štefanija srečno porodila princesinjo; veselje na to stran je močno kontrastiralo proti mestni obleki, ki je kazala na žalostni današnji sprevod. Storilo se je pa v naglici vse, in notranjim čutom se je dal na obojo stran primeren izraz.

Danes je privrelo tudi od vseh strani z dežele ali kmetov mnogo ljudstva, zlasti pa je bila tudi duhovščina v obilnem številu zastopana. Na vse zgodaj se je začelo ljudstvo pomikati proti kolodvoru, ob 7. uri so bili uže vojaki in veterani razpostavljeni ob cesti. Vlak, ki je pripeljal pokojnega grofa Chamborda, je bil tudi ob 5. uri zjutraj uže na postaji; ali sprevod do prvostolne cerkve je začel se gibati še le po 9. uri. Razume se samo ob sebi, da so se uradno udeležila vsa tukajšnja društva in zavodi, kakor vsa cesarska, vojaška, civilna, kakor mestna gosposka. Duhovnim na čelu je bil novi goriški nadškof dr. Zorn, ki je nalašč prišel zato v Gorico. Za mrtvaškim vozom je stopal cesarjev poslanec knez Thurn in Taxis, potem prvi

sorodniki pokojnikovi. Baron Depretis je bil tudi v sprevodu, in je bil prišel uže dva dni poprej v Gorico. Don Carlos je bil došel iz Graca. Videl si visoke zastopnike iz Belgije, tudi z Bavarskega in od drugod. Za avstrijskimi zastopniki in uradniki prišle so na vrsto francoske deputacije z zastavami, na katerih so bila brati razna mesta. Več zastav so nesli francoski delavci in zastopniki delavcev. Silno imponovali so francoski zastopniki po zunanji enolični črni obleki z belimi zavratniki, s fraki in cilindri v rokah. Delavci, ki so nesli zastave, so imeli nizke klobuke s širokimi krajci. Ne precenim števila, če rečem, da je bilo francoskih zastopnikov veliko nad tisoč, ki so šli v procesiji po 4, 5 in še po več v eni vrsti. Ti sami bi bili zadostovali napraviti dostojen in mogočen sprevod. Še nikdar mi niso inteligentni možje ob taki priliki toliko imponirali, ko ti Francozje, ki so prišli iz daljave po nagonu ideje, katero je pokojni Henri V. zastopal. Za temi možaki se je peljal voz samih velikanskih vencev, pa tako umetno in okusno napravljenih, da se nisi mogel načuditi zunanji priprostosti, ki je iz vsega bila brati. Kaj takega je mogoče samo Francozom vstvariti. Na trakovih teh dragocenih vencev bral si mesta Bordeaux, Lyon, Nimes, Toulouse, Pariz itd. Iz Nimesa so bili videti najmanj 4 prekrasni venci. Vrhu voza, ki je peljal vence, nahajal se je drevček, silno umetno iz lilij vstvarjen. Vse, vse je občudovalo krasoto, umetnost in dragocenost teh spomenikov francoskega naroda. Ginljivo je bilo gledati par starčkov, ki so med delavci z veliko težavo nesli tudi sami velike vence, ki so bili vsi prek in prek olepšani v sredi s kopico treh lilij.

Črna peta maša in mrtvaška opravila so trajala do poludne. Med mašo je pel en pevec francoski pri „Agnus Dei“ silno ginljivo. H koncu maše je bilo enako ginljivo poslušati harfo, ki je godla tudi po dovršenih svetih opravilih, ko so veliki avstrijski dostojanstveniki odhajali in pred odhodom v slovó rakev kropili. Mnogim, mnogim so se solze udrle, ko so francoski možje zaporedoma kropili in potem še le šli iz cerkve. Poleg rakve je držal Francoz zastavo sv. Martina, na katere drugi strani si bral pomenljiv napis: „Sacré coeur de Jesus, sauvez la France!“ (Sveto srcé Jezusovo, reši Francijo)!

Soditi je, da so gledé na sedanjo državno obliko francosko tako zastavo s tem spisom prinesli. Cerkev je bila natlačena samo gospode avstrijske in zunanje; zato je bilo mogoče priti v cerkev samo z listom. Bilo je vmes tudi nekaj francoskih gospá, ki so solze pretakale. Veliko je bilo žurnalistov francoskih, in kakor mi je eden teh povedal, tudi nekaj španjskih. Na koru so jim bili odločili prostore, pa pisati niso imeli kje in na čem.

Popoludne od 1. do 4. je bila cerkev odprta pa za vse občinstvo in ljudstvo, in cerkev je bila ves čas prepolna. Ob 5. uri zvečer se je začel sprevod z vojaško, mestno in veteransko godbo pomikati po kastelu, čez Travnik in gosposki ulici na Kostanjevico, in je bil najmanj pol ure dolg. Ljudstva vsega pa je bilo najmanj kakih 30.000. Sprevod popoludne je bil tak, kakor dopoludne, in je bil v celo ter zares impozanten. Dan je bil topel, krasen, in tako je danes Gorica doživela dan, kakoršnih ni imela, in gledé na pomen francoskih deputacij, in kakor so one svoje ideje zastopale, gotovo edin v zgodovini goriškega mesta. Ljudstvo naše je brez izjeme zadovoljno, da je kaj tacega videlo. Francozi pa bodo imeli med seboj veliko govora, razgovora vsled velikanske manifestacije, ki je ob enem demonstracija proti sedanji ljudovladi francoski. Pomislimo, da se stotine Francozov, ki so se danes pokazali kompaktni v Gorici, vsak posebe zastopa tisoče in tisoče onih, v katerih imenu so došli, in razvidimo, da ideja za monarhijo na Francoskem ni še zamrla. Tudi ni stanje na Francoskem tako, da bi se pristaši legitimistov ne pomnožili. Nu, pa bodi si, kakor more, Gorica je imela doslej od te strani samo — dobiček.

Prem 25. avg. (*Požar.*) Včeraj popoludne okolo $^3/_4$ na 3. uro vdarila je strela v sè slamo krita poslopja Ivana Jeršinovica, po domače Cesarjeva v Zarečji hiš. štev. 6, trnovske fare. Ogenj se je hitro razširil tudi čez vsa poslopja Jakoba Markoviča (Vrbina) hiš. štev. 8, Josipa Primica (Bašteka), hiš. štev. 9 in čez gospodarsko poslopje Antona Boliha (Foravsa) hiš. štev. 10. Prvim trem zgorelo je vse, a zadnjemu pa samo hlev sè skednjem vred. Nesreča je pa tem veča, ker so vsi štirje pogorelci prišli ob vso živinsko krmo, kmetijska orodja itd., a prvi trije pa tudi skoraj ob ves živež in obleko. Bašteku zgorelo je po vrhu drugega tudi 100 gold. gotovega denarja; rešiti ni bilo moč, razun nekoliko obleke, nobene druge reči. Zavarovani so vsi skupaj pri peštanski zavarovalnici za svoto 2100 gold., a škode jim je pa vničevalni element do 6000 gold. načinil. Zares hud in preobčuten udarec je to za onesrečence in njihove družine! — Da se je ogenj lokaliziral na omenjena poslopja, zahvaliti se je v prvi vrsti Bogu, kateri je prec, ko je strela vdarila, pošteno ploho dežja bil poslal, katera je vsa bližnja in daljna s slamo krita poslopja v vasi dobro namočila, brezvetrnemu ozračju in pa mnogobrojni množici ljudi, kateri so iz vseh okoličnih vasi brez odloga gasiti skupaj prihiteli, pri čemur ste gasilnici: bistriška in pa ona železniške postaje trnovske prav dobro služili. C. k. žandarmerija bistriška je neumorno pri gašenji pravi spored in točnost vzdrževala, za kar bodi ji zaslužena zahvala tukaj javno izrečena. Domače in sosednih vasi ženske donašale so vode z občudovanja vredno urnostjo, a možaki delali in gasili so tudi za žive in mrtve, da se je najbližnji, kake 3—4 sežnje od ognja oddaljeni, s slamo kriti hlev obvaroval; ko bi se bil ta vnel, ne bilo bi moč potem skoraj v celi vasi nobenega slamnatega poslopja več oteti. Zahvala in slava vsem skupaj! Bog in sv. Florijan nas obvarujta pred časnim in večnim ognjem!

Tukaj imajo zopet gospodarji živinorejci svarilni izgled, kateri naj bi jim bil migljej, da zavarujejo svoje poljske in druge pridelke, sosebno senó z drugo živinsko krmo vred, kar se s prav malim trudom in neobčutnimi stroški izvesti dá. V ta namen pred vsem prav toplo vzajemno zavarovalnico „Slavijo“, katera ima po celi domovini svoje zastopnike, priporočam. Ako se pri tem zavarovalnem zavodu zavaruje krma za čas več kot pol leta, plača se od vsakega goldinarja zavarovane vrednosti le 1 krajc. premije (od vsakih 100 gold. zavarovane vrednosti 1 gold. premije), čemur pridruži se še prvo leto za oglasilo, kolek, vpisnino itd. posebni strošek s 67 kr., kateri pa v poznejših letih, ako se zavarovanje obnovljuje, odpade. Z malimi krajcarji more si vsakdo v tem obziru svoj položaj pred nesrečo, katera nikoli ne počiva, tako zagotoviti, da ga nepripravljenega ne najde in ga v obupnost ne pripravi. Slovenski posestniki, poslužujte se tudi v tem obziru prav pridno bratovščin sv. Florijana! M. Rant.

Iz Vipave. (*Vabilo k veselici*), katero napravi čitalnica v Vipavi dne 8. septembra 1883. l. v svojih prostorih. Program: 1. Gj. Eisenhut — „Ustaj rode“!“ zbor. 2. V. Lisinsky — „Tam gdje stoji“, zbor. 3. J. Kocijančič — „Oblačku“, zbor z bariton-solo. 4. „Gluh mora biti“, šaloigra v enem dejanji. 5. Šaljivi prizor. — Ples. — Začetek točno ob $7^1/_2$ uri zvečer. Vstopnina 20 kr., sedež 20 kr., k plesu 50 novč. K tej veselici uljudno vabi čitalnični odbor.

Iz Ljubljane. (*Rojstvo princesinje Elizabete* — tako bo kršena danes ob 1. uri popoludne) je najimenitnejša, dolgo pričakovana vesela dogodba v cesarski naši rodbini, katere se z ljubljeno cesarsko rodovino veselijo vsi avstrijski narodi.

V Ljubljano dospela je ta vesela novica preteklo nedeljo nekaj pred 10. uro dopoldne, strel z grada naznanjal pa je veselo to vest ob $^3/_4$2. popoldne. — Čestitat prišli so nemudoma k deželnemu predsedniku različni zastopi, uradi in društva, in enako čestitanje dohajalo je telegrafično iz vseh delov kranjske dežele.

Ob 6. uri zvečer bila je v škofijski stolni cerkvi peta zahvalna pesem, katere se je vdeležilo veliko občinstva, v prvi vrsti pa gosp. deželni predsednik baron Winkler z velikim številom uradnikov c. kr. deželne vlade, izmed vojaštva pa fml. E. vitez Müller, gm. Groller, gm. Weikhart in veliko častnikov, nadalje deželna odbornika J. Murnik in Dežman, župan Grasselli, profesorji, mnogo gospá, med njimi tudi soproga gosp. deželnega predsednika, baronovka Winklerjeva. — Zahvalno pesem pel je mil. stolni prošt Jožef Zupan. — Mnogo hiš razobesilo je koj po razglašeni veseli novici zastave, zvečer pa je bilo mesto lepo razsvitljeno. — Vse prebivalstvo slovensko radovalo se je o veseli dogodbi in prosi Boga obilnega blagoslova za novorojeno dete in vso cesarsko hišo.

Novorojena princesinja je, kakor poročajo dunajska naznanila, zdrava in krepka rumenolasa deklica, ves obraz svoje svitle matere. Dete in mati počutita se dobro; porod ni bil težak. Eno uro po porodu dospel je presvitli cesar čestitat, nekaj kasneje pa cesarica, ki se je pripeljala s posebnim vlakom. Vsak mudil se je nad uro v Laksenburgu, kasneje prišli so čestitat tudi drugi nadvojvode.

— (*500 goldinarjev*) podarili so, kakor čujemo, presvitli cesar za zidanje nove cerkve sv. Nikolaja na Bohinjski Bistrici. V resnici lepo darilo na pravem mestu!

— (*Profesor Miklošičeva svečanost*) vršila se je v Ljutomeru, kakor čujemo, jako sijajno. Srbski kralj Milan odlikoval je isti dan jubilanta z velikim križem reda svetega Save. „Novicam“ došel je v nedeljo o tej zadevi sledeči telegram: „Belgrad dne 1. sept. 1883. Njegovo veličanstvo kralj Milan odlikovao danas slavnoga Miklošića velikim krstom svetoga Save. — Todor Stefanović Vilovski.“ — Slava!

— (*Ustavoverski listi*), med njimi posebno „Wiener A. Ztg.“, hočejo, kakor se vidi, res vse one časnike na smeh staviti, katerim ni preslabo nebeno sredstvo, obrekovati našega deželnega predsednika, barona Winklerja. Omenjeni časnik namreč trdi, da je nemirov in homatij na Hrvaškem kriv tudi naš deželni predsednik baron Winkler; ker je Hrvaška v zvezi z Ogersko, tedaj mora protijudovskih izgredov na Ogerskem tudi kriv biti baron Winkler; pa tudi s Turško je naša država v prijateljskih razmerah, in ne manj s Španjsko. Kaj pa, ko bi zadnji upori na Španjskem in pa kolera na Turškem bili pouzročeni po baronu Winklerji? — Kdo bi le količkaj mogel dvomiti, da vse to ni gola zgodovinska resnica, ker nemškutarji ne marajo za barona Winklerja.

— (*Bakljado in serenado*) napravita danes večer čitalnica ljubljanska in „Sokol“ pred c. kr. deželnim predsednikom baronom Winklerjem v slavljenje krsta cesarske Visokosti, novorojene princesinje Elizabete.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Vse novice vrté se krog rojstva princesinje Elizabete, katere krst je danes. — Mestni zastop dunajski izroči povodom te vesele dogodbe cesarjeviču Rudolfu krasno izdelano adreso, cesarjevičinji Štefaniji pa dragoceno častno darilo, ki je zlat zapestnik s tremi velikimi smaragdi in 180 manjšimi bliščečimi brilijanti, nad to pa je mesto volilo za ustanovo zavetišča, ki se ima imenovati „Stefaneum“, 50.000 gl. in hočejo še nabirati za ta zavod; župan in podžupana dunajska navzoči so danes pri slovesnem krstu.

Presvitli cesar dali so do vodje pravosodnega ministerstva sledeče Najviše ročno pisanje:

„Ljubi baron Pražak! Povodom vesele dogodbe, da je bila zakonska zveza Mojega sina, cesarjeviča, blagoslovljena z rojstvom hčere, sem se odločil, Vam naročiti, Meni z ozirom na načela in pogoje v Mojem ročnem pisanji od 25. februarija 1879. l. zaznamovane, mi predložiti kolikor moč hitro predloge o pomiloščenji za kaznovance, ki so ozira vredni.

Na Dunaji dne 2. septembra 1883.

Franc Jožef l. r.“

Občini Laksenburg podarili so presvitli cesar 2000 gold. v pomnoženje tamošnje ubožne blagajnice. — Tretje zdravniško poročilo iz Laksenburga naznanja najboljši zdravstveni stan cesarjevičinje in pa novorojene nadvojvodice.

— V nedeljo popoldne nastal je požar ob nabrežji v predmestji „Rossau“ tik kanala, kjer je nakopičenih sila drv in lesa, gašenje ni pomagalo veliko, in zgorele so zaloge, pa k sreči vse zavarovane, in tudi nekaj hiš zraven.

Gorica. — O pogrebu grofa Chamborda poroča obširneje naš današnji dopis iz Gorice.

Hrvaška. — Magjarska vlada z ministerskim predsednikom Tisza-om na čelu hodi Hrvaški nasproti, svojo strogo, pa zavoženo pot. — Na mesto odstopivšega bana Pejačevića imenovan je za vladinega komisarja general Raming, kateri bo imel z grdo ali lepo izvršiti sklepe ogerskega ministerstva. Ni misliti, da bi se Hrvatje taki z vojaštvom podpirani sili ustavljali zdaj drugače, kakor s protesti, pa kaj potem? To vprašanje bode postalo za Magjare gotovo bolj grenko, kakor pa za Hrvate, kateri se samo za trenutek umaknejo sili, v svoji postavni pravici pa ostanejo nepremagljivi, ako bodo, kakor upamo, složni. — Tisza je zdaj zmagal, pa prihodnost svojo uničil si je s tem ravnanjem, in to se bode potrdilo kmalu.

Ogerska. — Protijudovski nemiri se še zmiraj nadaljujejo, akoravno se na vse kraje, kjer kaj zašumi, pošlje dosti vojaštva.

Egipt. — V zadnjih 24 urah do 3. t. m. umrlo je za kolero v gornjem Egiptu 50 oseb, v spodnjem nobena.

Španjska. — Kralj pride na Dunaj baje 9. t. m. za en teden, potem obišče nemškega cesarja.

Žitna cena

v Ljubljani 29. avgusta 1883.

Hektoliter: pšenice domače 8 gold. 12 kr. — banaške 9 gold. 19 kr. — turšice 5 gold. 60 kr. — soršice 6 gold. 47 kr. — rži 5 gold. 4 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 5 gold. 34 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 2 gold. 90 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.